

ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ВІДОКРЕМЛЕНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 8 КЛАСІ

USING A TEXT-CENTRED APPROACH IN STUDYING DETACHED SENTENCE ELEMENTS IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS IN GRADE 8

Ефективність засвоєння синтаксичних знань і розвиток мовної компетенції учнів залежить від розуміння ними функціонування синтаксичних одиниць писемної та усної мови, виконання вправ, спрямованих на розвиток мовленнєвих навичок, комунікативного підходу до вивчення синтаксичних тем. Актуальність обраної теми зумовлює необхідність удосконалення методики навчання синтаксису на уроках української мови у 8 класі закладів загальної середньої освіти. Метою дослідження є проаналізувати роль текстоцентричного підходу у вивченні відокремлених членів речення у 8 класі та визначити ефективність такого підходу для формування синтаксичної компетентності учнів.

Завдання статті – розглянути доцільність використання текстоцентричного підходу під час вивчення відокремлених членів речення на уроках української мови у 8 класі та запропонувати систему вправ, розроблену на програмовому тексті Анатолія Дімарова «На коні й під конем».

Навесні 2024 року на базі КЗ «Харківського ліцею № 99 Харківської міської ради» було проведено експеримент щодо використання текстоцентричного підходу під час вивчення відокремлених членів речення. Для цього було розроблено тестові завдання з різними випадками відокремлення другорядних членів речення. Результати тестування виявили прогалини в їх розумінні. Наступним етапом була підготовка до уроку, який ґрунтувався на текстоцентричному підході. Учням було запропоновано текст з твору А. Дімарова «На коні й під конем», який є в переліку літератури для додаткового читання у 8 класі. Результати подальшої перевірки продемонстрували помітно вищий рівень розуміння цієї теми.

Застосування текстоцентричного підходу під час вивчення відокремлених другорядних членів речення на уроках української мови у 8 класі є ефективним засобом для формування в школярів цілісного уявлення про синтаксичні явища в системі мови та в структурі тексту. Такий підхід забезпечує поєднання теоретичних знань із практичними вміннями й навичками, сприяє розвитку мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей. Робота з цілісними текстами художніх творів, рекомендованих програмою з української літератури, дозволяє учням простежити функціонування відокремлених членів речення в контексті, усвідомити їхню стилістичну роль, а також застосовувати здобуті знання у власному мовленні.

Ключові слова: текстоцентричний підхід, синтаксис, відокремлені другорядні

члени речення, синтаксична компетентність.

The effective acquisition of syntactic knowledge and the development of students' language competence depend on their understanding of the functioning of syntactic units in written and spoken language, the completion of exercises aimed at developing speech skills, and a communicative approach to the study of syntactic topics. The relevance of the chosen topic determines the need to improve the methodology for teaching syntax in Ukrainian language lessons in grade 8 of general secondary education institutions.

The aim of this study is to analyse the role of the text-centred approach in the teaching of detached sentence elements in grade 8 and to evaluate the effectiveness of this approach in developing students' syntactic competence.

The objective of this article is to explore the appropriateness of employing a text-centred approach when studying detached sentence elements in Ukrainian language lessons in the 8th grade and to propose a system of exercises developed on the basis of the curriculum text by Anatoly Dimarov, *On a Horse and Under a Horse*.

In the spring of 2024, an experiment was conducted at Kharkiv Lyceum No. 99 under the Kharkiv City Council, focusing on the application of a text-centred approach to the study of detached sentence elements. Students completed a test on the topic "Detached Sentence Elements", and the results revealed gaps in their understanding. The subsequent stage involved incorporating the text-centred approach into the learning process. Based on the text by A. Dimarov, *On a Horse and Under a Horse*, a series of tasks was developed to support the teaching of the topics: "Detached Attribute" and "Detached Adverbial Modifier." The results of the follow-up assessment indicated a notably higher level of understanding.

The use of a text-centred approach in the study of detached secondary sentence elements in Year 8 Ukrainian language lessons has proven to be an effective means of fostering a holistic understanding of syntactic phenomena within both the linguistic system and the structure of texts. This approach provides a combination of theoretical knowledge with practical skills and abilities, promotes the development of language, speech and communicative competence. Working with complete literary texts recommended by the Ukrainian literature program allows students to trace the functioning of separate members of a sentence in context, to realize their stylistic role, and also to apply the acquired knowledge in their own speech.

Key words: text-centric approach, syntax, detached secondary sentence elements, syntactic competence.

УДК 373.5.016:811.161.2'367.2
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/82.2.3>

Марцин С.О.,
канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри українознавства
і лінгводидактики імені професора
О.Г. Муромцевої
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Полозова О.О.,
канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри українознавства
і лінгводидактики імені професора
О.Г. Муромцевої
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна школа переживає численні реформи, що спрямовані на пошук нових підходів, принципів та методів викладання. Не стоять

осторонь і лінгводидакти, які удосконалюють методи викладання української мови, адже основним завданням Нової української школи є актуалізація навчального процесу, спрямованого на

формування в учнів як ключових, так і предметних компетентностей. Важливим у викладанні української мови є не тільки вивчення основних розділів мовознавства, а й розвиток в учнів культури мовлення, інноваційного мислення, креативності, національної свідомості й самосвідомості, патріотизму, активної громадянської позиції, а також навичок організації та самоорганізації навчання впродовж життя.

Синтаксис – це розділ мовознавства, який посідає чільне місце у вивченні всього курсу української мови, оскільки саме уміння складати речення створює умови для формування мовленнєвої компетентності учнів. Основний розгляд синтаксичних одиниць школярі розпочинають у 8 класі. Підготовкою до цього етапу є вивчення всіх інших розділів: фонетики, орфографії, лексики та морфології, тому що всі ці одиниці функціонують у мові лише в складі синтаксичних одиниць – речень і текстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські вчені О. Біляєв [1], Н. Дика [6], М. Пен-тилюк [10] та ін. дослідили та описали теоретичні засади навчання синтаксису, Т. Гнаткович [2], Н. Голуб [3], О. Горошкіна [4] запропонували практичні поради щодо особливостей використання традиційних методів і прийомів, нестандартних підходів до вивчення синтаксису в школі.

Ефективне засвоєння учнями синтаксису та розвиток їхньої мовної компетентності залежать від розуміння особливостей функціонування синтаксичних одиниць у писемному й усному мовленні, виконання вправ, що розвивають мовленнєві навички, а також комунікативно спрямованого підходу до вивчення синтаксичних тем. **Актуальність** обраної теми обумовлює потребу в удосконаленні методики викладання синтаксису на уроках української мови у 8 класі закладів загальної середньої освіти.

Метою дослідження є проаналізувати роль текстоцентричного підходу у вивченні відокремлених членів речення у 8 класі та визначити ефективність такого підходу для формування синтаксичної компетентності учнів.

Завдання статті – розглянути доцільність використання текстоцентричного підходу під час вивчення відокремлених членів речення на уроках української мови у 8 класі та запропонувати систему вправ, розроблену на програмовому тексті Анатолія Дімарова «На коні й під конем».

Виклад основного матеріалу. Державний стандарт базової й повної загальної середньої освіти (освітня галузь «Мови і літератури») та Концепція мовної освіти в Україні пропонують поєднувати «інноваційні освітні підходи в їх нерозривному взаємозв'язку й взаємозумовленості, зокрема формування ключових, предметних і міжпредметних компетентностей як загальної здатності, що ґрунтується на знаннях, досвіді й цінностях

особистості (компетентнісний підхід); забезпечення оптимальних умов для різнобічного мовного й мовленнєвого розвитку кожного учня, його самобутності, самоцінності, сприяння культурній ідентифікації дитини та ін. (особистісно-орієнтований підхід); перехід від асоціативної, статичної моделі знань до динамічно структурованої системи розумових дій, удосконалення видів мовленнєвої діяльності школярів через аудіювання, читання, говоріння, письмо, формування когнітивних стратегій (діяльнісний підхід)» [5; 8].

На сьогодні Міністерство освіти і науки України пропонує три модельні навчальні програми, серед яких заклади середньої освіти самостійно обирають ту чи ту програму. У нашій статті ми будемо орієнтуватися на Модельну навчальну програму «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.), якою у 8 класі передбачено вивчення таких тем із синтаксису: «Словосполучення, головне і залежне слово, речення, головні члени речення (підмет і присудок), другорядні члени речення (додаток, означення, обставина), прості речення, односкладне речення, однорідні члени речення, звертання, вставні слова, відокремлені члени речення» [9, с. 46].

Під час вивчення синтаксису, зокрема відокремлених членів речення, велику увагу приділяють розвитку комунікативних навичок, тобто синтаксична теорія служить основою для розвитку навичок усного та писемного мовлення, культури спілкування, формування мовних та мовленнєвих компетентностей.

Сучасна школа пропонує для вчителя свободу у виборі тих чи тих засобів, форм, підходів, принципів, методів навчання, адже головним завданням є сформувати в учневі знання, які допоможуть йому в майбутньому не тільки скласти НМТ з української мови, а й використовувати їх у повсякденному житті та професійній діяльності. Зараз в Україні ми спостерігаємо ситуацію, коли більшість населення, вивчаючи українську мову в школі, не використовують її в повсякденному житті. З початком російсько-української війни була тенденція до збільшення кількості людей, що перейшли на українську мову, але й зараз ми повсякчас чуємо нарікання на те, що я розумію державну мову, але говорити мені складно. Зрозуміло, що в цьому не останню роль відіграє і ситуація в освіті, і бажання самої людини. Завдання вчителя української мови не тільки дати теоретичні знання з предмету, а й навчити, як ці знання використовувати на практиці.

Текстоцентричний підхід якнайкраще відповідає завданню засвоїти мову з метою оволодіння комунікативно-мовленнєвими уміннями й навичками. Важливим є те, що мовні одиниці, які

розглядають на уроці, школярі можуть вивчати не абстраговано, а в їхньому природному мовному оточенні, безпосередньому функціонуванні в мовленні.

Також текстоцентричний підхід дозволяє реалізувати всі завдання навчання в комплексі, а саме: формувати уміння й навички точно, доречно, виразно висловлювати свої думки, дотримуючись правил побудови тих чи тих синтаксичних конструкцій; удосконалювати уміння обговорювати різні моделі висловлювань; розвивати культуру ведення дискусій, дотримуючись правил спілкування та культури мовлення; формувати мовленнєву компетентність.

Щоб реалізувати текстоцентричний підхід на уроці, важливо врахувати обсяг тексту, вік учнів і зацікавлення матеріалом. Також текст повинен мати доступне лексико-граматичне наповнення та потенціал для розвитку комунікативно-мовленнєвих умінь, тобто можливість створення діалогів, монологів, полілогів, рольових ігор, проведення дискусії за матеріалом твору. Твір бажано обирати й за соціокультурним та естетичним потенціалом, щоб учні мали можливість через текст не тільки ознайомитися з українською культурою, а й отримати задоволення від прочитаного.

Обравши текст, учитель має опрацювати його та створити низку вправ, що якнайкраще допоможуть школярам опанувати складну теорію синтаксису, зокрема відокремлені члени речення. Науковиця М. Пентиліук зазначає, що вивчати синтаксис варто, використовуючи такі *специфічні принципи*, як: «вивчення синтаксису у зв'язку з морфологією та іншими розділами; вивчення синтаксису у зв'язку з пунктуацією та інтонацією; вивчення синтаксису в поєднанні з розвитком зв'язного мовлення» [10, с. 158] та *специфічних прийомів*: «аналіз словосполучень, синтаксичний розбір речення, заміна одних синтаксичних одиниць іншими, введення та вилучення окремих компонентів речення, конструювання і реконструювання синтаксичних одиниць, складання речень і текстів за опорними словами, схемами, редагування» [10, с. 158].

Обираючи текст й укладаючи вправи, учитель має орієнтуватися не тільки на опанування учнями нової теми, а й на повторення вивчених тем з морфології, лексики, пунктуації. Синтаксис, на нашу думку, не можливо розглядати відокремлено, навпаки, основне завдання – показати школярам, що всі розділи мовознавства між собою пов'язані, тому, не опанувавши теми дієприкметник чи дієприслівник, не можливо зорієнтуватися в темі відокремлених членів речення.

Модульною програмою для 8 класу передбачено вивчення відокремлених членів речення, зокрема означення, прикладки, додатка, обставини, уточнювальних членів та синонімії речень з відокремленими членами. Усі ці теми розглядають разом із

пунктуацією, тобто учні вивчають розділові знаки при відокремлених членах речення.

Шкільна класифікація відокремлених членів речення є класичною, тобто школярі розглядають загальні відомості про відокремлення та різновиди відокремлених другорядних членів, також окремою темою виділено поняття відокремлених зворотів, які представлені дієприкметниковими, дієприслівниковими, порівняльними й прийменниково-іменниковими зворотами. На уроках учні вивчають, чим виражені відокремлені члени, якими розділовими знаками відділяються, як порядок слів впливає на відокремлення та яку функцію відокремлені члени виконують у реченні.

Створюючи вправи до тексту, учитель повинен врахувати, що саме важливо пояснити учням, які загальні умови відокремлення другорядних членів речення є, наприклад: порядок слів у реченні, від якого залежить відокремлення означень, прикладок та обставин; ступінь обтяженості члена речення залежними словами, що впливає на відокремлення означень, прикладок, обставин і додатків; уточнювальний характер одного члена речення щодо іншого, що є важливим для відокремлення означень, прикладок, обставин і додатків; семантичне навантаження члена речення, яке зумовлює відокремлення означень, прикладок й обставин. Також не зайвим буде пояснити, що відокремлення прикметникових, дієприкметникових, дієприслівникових, субстантивних (іменникових) та прислівникових зворотів залежить від морфологічної приналежності основного слова.

Навесні 2024 року на базі КЗ «Харківського ліцею № 99 Харківської міської ради» було проведено експеримент щодо використання текстоцентричного підходу під час вивчення відокремлених членів речення. Для цього було розроблено тестові завдання з різними випадками відокремлення другорядних членів речення. Результати експерименту продемонстрували: найменше учнів впоралося із завданнями на визначення відокремленої прикладки (16%), трохи кращі результати були із завдань на відокремлення означень (23%), хоча виникли труднощі із розділовими знаками при них, з питаннями на відокремлення дієприслівникового звороту впоралися найкраще (56%), але дуже невеликий відсоток школярів зрозуміли відокремлення обставини, вираженої іменником з прийменником та уточнювальної (19%). З цього можна зробити висновок, що не всі школярі, розглянувши тему відокремлених членів речення, отримали достатньо знань, щоб використати їх у практичній діяльності.

Наступним етапом була підготовка до уроку, який ґрунтувався на текстоцентричному підході. Учням було запропоновано текст з твору А. Дімарова «На коні й під конем», який є в переліку літератури для додаткового читання у 8 класі. На наш погляд, цей текст якнайкраще підходить для

розгляду відокремлених членів, оскільки автор наснажив його цими конструкціями. Також цей текст поділений на невеликі новели, тому на уроці можна працювати або з усією розповіддю, або з уривком. Якщо новела велика, то можна дати завдання ознайомитися з нею вдома, а вже під час уроку працювати тільки над вправами.

Під час вивчення теми про відокремлене означення можна запропонувати школярам такі вправи: знайти відокремлене означення, з'ясувати основні умови його відокремлення, проаналізувати напівпредикативні зв'язки, розглянути особливості відокремлення узгоджених і неузгоджених означень, встановити синонімічні відношення між відокремленими означеннями та підрядними означальними реченнями.

Приклад роботи з уривком з тексту та завдання на вивчення відокремленого означення.

Прочитайте уривок з твору. Виконайте завдання після нього.

Надворі – люта зима, намело величезні кучугури, все покритлося білим, навіть люди, що іноді заходять до нас, сиві од інею. Мама йде в школу, а ми відразу кидаємося до вікна, щоб ще раз побачити її, окутану білим туманом.

Ми давно поділили нижні шибки: ліва – Сергієва, права – моя. За ніч вони обростають грубою кіркою крихкого льоду, товщого внизу, покритого ніжно-білим сніжком. Коли цей сніжок обережно лизати, то він холодний і трохи солодкий на смак. А як почнуть дубіти язика, тоді краще хукати на шибки.

Спершу з'являється кругла темненька криничка. З кожним подихом вона все ширшає й ширшає, а посередині – світлішає й світлішає, тоншає й тоншає кірочка льоду, доки не заголубіє, неждано й казково, омите тоненькою водяною плівкою скло.

Тепер треба лише пильнувати, щоб віконця не замерзли. Мороз обкидає по краях голчасті візерунки, і досить зазіватися, як вони поснуються довкола, наче сліди тонконогих пташенят. Не встигнеш оглянутися, а скло вже поросло небаченої краси лісом і міниться, і виблискує, і спалахує тисячами кольорових вогників.

Ми попримлипали до вікна і крізь блакитні кружальця дивимося на високі снігові замети, що іскряться під сонцем, на запушені інеєм дерева, які немов понадягали теплі хустки, на застигли дими понад хатами. (А. Дімаров)

– Знайдіть відокремлені означення. З'ясуйте, умови їхнього відокремлення.

– Поясніть, коли узгоджене означення відокремлюється, а коли ні. Проілюструйте прикладами з тексту.

– Визначте, чи є в тексті однорідні чи неоднорідні означення. Назвіть їх.

– Підкресліть у тексті всі означення.

– Прочитайте текст, уникаючи означень. Поміркуйте, яким став текст.

– У реченні *Коли цей сніжок обережно лизати, то він холодний і трохи солодкий на смак* визначте, яким членом речення виступають виділені прикметники.

– Яким членом речення виступає порівняльний зворот? *Мороз обкидає по краях голчасті візерунки, і досить зазіватися, як вони поснуються довкола, наче сліди тонконогих пташенят.*

Після роботи з текстом учням була запропонована невелика тестова робота із завданнями на вираження та відокремлення означень. За результатами цієї тестової роботи ми зробили висновок, що із завданнями на відокремлене означення, виражене дієприкметниковим зворотом, впоралося 80% учнів; із тестами на узгоджене та неузгоджене означення – 73%; із завданнями на невідокремлене означення – 70%. Таким чином, можемо зробити висновок, що школярі не тільки краще зрозуміли тему, а й з легкістю впоралися із більшістю завдань.

Наступний урок було присвячено роботі з відокремленою обставиною, на основі тексту новели «Пастка» із твору А. Дімарова «На коні й під конем». У шкільній програмі вивчення відокремленої обставини розпочинають з визначення непоширених і поширених відокремлених обставин, аналізу синонімії між відокремленими обставинами та підрядними обставинними реченнями, а також вивчення пунктуаційних правил для відокремлених обставин. Крім цього, тема відокремленої обставини є останньою в програмі, тому в завданнях до тексту можна не тільки пропрацювати відокремлену обставину, а й повторити інші відокремлені другорядні члени.

Приклад роботи з текстом на уроці з вивчення відокремленої обставини.

– Прочитайте текст. Поясніть, чому ця новела отримала назву «Пастка».

– Знайдіть у тексті відокремлену обставину, виражену одиничним дієприслівником. Згадайте, чи є випадки, коли обставину, виражену одиничним дієприслівником не відокремлюють. Складіть таке речення.

– Прочитайте третій абзац та підкресліть відокремлені обставини. Зверніть увагу на розділові знаки та місце відокремленого члена по відношенню до залежного слова.

– Прочитайте речення: *Не менш цікаво було і виглядати з-за тину, спостерігаючи за лінивим життям вулички, порослої посірілим від спеки споришем.* Які відокремлені другорядні члени речення ви знайшли?

– Визначте, яке відокремлене означення використав автор у цьому реченні та чим воно

виражене: *Босоногий, у полотняних штанях з довгою матнею і в такій же сорочці, з сивою бородою й вусами, пожевклими від тютюнового диму, він спокійно дивав вулицею, постукуючи товстою палицею по землі, наче пробував, чи вона під ним не завалиться.* Чи є ще в цьому реченні інші відокремлені члени?

– Визначте, чи є відокремлена обставина в цьому реченні та чим вона виражена: *В найдальшому кінці городу, під тином, що виходив на вузьку безлюдну вуличку, любив я сидіти в гарячі літні дні.*

– Проаналізуйте речення на предмет відокремленої обставини та з'ясуйте, чи можна перетворити ці речення на складнопідрядні: *Дід довго морочився біля огорожі, висмикуючи пересохлі лозини, що ламалися з легеньким димком. Він довго кречкав, розсуваючи вузлуватими руками лозини, а я терпляче нюхав пропахлу табачищем та пилом матню.*

– У тексті є декілька відокремлених обставин, виражених порівняльним зворотом, знайдіть їх.

Після уроку учням було запропоновано тестову роботу, щоб перевірити, чи підвищився рівень знань. За її результатами можемо зауважити, що із завданнями на відокремлену обставину, виражену одиничним дієприслівником, впоралося 85% учнів, на відокремлену обставину, виражену дієприслівниковим зворотом – 93%; на відокремлену уточнювальну обставину – 90%, на обставину, виражену порівняльним зворотом – 80%.

Така система завдань спрямована на формування в учнів як мовної, так і мовленнєвої компетентності. Коли учні не тільки аналізують готові речення з тими чи тими відокремленнями, а й, використовуючи пошуковий метод, знаходять їх у тексті, вони краще засвоюють теоретичний матеріал та можуть його використати в практичній діяльності. Крім цього, така робота ще й спрямована на формування читачкої компетентності, яка в сучасних школярів розвинена дуже слабо.

На нашу думку, актуальною на сьогодні є проблема подання теоретичного матеріалу з теми відокремлених членів речення. Часто на уроках використовують ізольовані приклади: окремі речення або короткі фрагменти, вирвані з контексту. Це ускладнює сприйняття відокремлення як стилістичного засобу. Для кращого засвоєння теорії та формування в учнів аналітичних умінь пропонуємо використовувати на заняттях повноцінні тексти з програмових творів української літератури. Це дасть змогу учням простежити вживання відокремлених другорядних членів речення в контексті, усвідомити їхню стилістичну функцію та засвоїти правила пунктуації.

За нашими спостереженнями, найбільшою проблемою під час вивчення відокремлених членів речення є: невміння учнів знаходити в реченні

дієприкметниковий та прикметниковий зворот; визначати, де узгоджене й неузгоджене означення; правильно складати речення з дієприслівниковим зворотом; знаходити в реченні прикладку та розставляти розділові знаки при ній; перетворювати складнопідрядне означальне речення на речення з дієприкметниковим зворотом та ін.

Такі проблеми у вивченні відокремлених другорядних членів речення можемо пов'язати із прогалинами в засвоєнні морфології, адже якщо учні не пам'ятають, що таке дієприкметник та дієприслівник, то їм важче знаходити їх в реченні. Також важливим чинником є практична спрямованість уроків, тобто учителю потрібно підбирати такі завдання, де б учні самі, використовуючи пошуковий метод, знаходили, трансформували, порівнювали, поширювали ті чи ті відокремлення. Тому використання текстів різних стилів та жанрів, які наскладнені виучуваними конструкціями, якнайкраще підходять для роботи на уроці.

Висновки. Застосування текстоцентричного підходу під час вивчення відокремлених другорядних членів речення на уроках української мови у 8 класі є ефективним засобом для формування в школярів цілісного уявлення про синтаксичні явища в системі мови та в структурі тексту. Такий підхід забезпечує поєднання теоретичних знань із практичними вміннями й навичками, сприяє розвитку мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентностей. Робота з цілісними текстами художніх творів, рекомендованих програмою з української літератури, дозволяє учням простежити функціонування відокремлених членів речення в контексті, усвідомити їхню стилістичну роль, а також застосовувати здобуті знання у власному мовленні.

Реалізація текстоцентричного підходу створює умови для інтеграції змістових ліній мовної освіти, формує в учнів вміння аналізувати, інтерпретувати та продукувати тексти, що відповідає сучасним освітнім завданням та компетентнісному підходу до навчання української мови.

Перспективи дослідження вбачаємо в подальших напрацюваннях у напрямі використання текстоцентричного підходу під час вивчення синтаксису в основній школі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови: [навчально-методичний посібник]. Київ : Генеза, 2005. 180 с.
2. Гнаткович Т. Д. Формування мовної компетентності учнів основної школи у процесі вивчення синтаксису української мови : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Херсон, 2011. 327 с.
3. Голуб Н. Б. Робота з текстами на уроках української мови у процесі вивчення синтаксису й пунктуації у 8–9 класах. *Українська мова і література в школі*. 2017. № 1. С. 2–8.

4. Горошкіна О. М. Теорія і практика навчання української мови в старших класах. Харків : Основа, 2012. 171 с.

5. Державний стандарт базової середньої освіти. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>.

6. Дика Н. М. Лінгводидактичні особливості засвоєння граматичних понять учнями 8–9 класів. *Освітнологічний дискурс*. 2015. № 3. С. 90–101.

7. Дімаров А. А. На коні й під конем. Блакитна дитина. Харків : Фоліо. 2021. 320 с.

8. Концепція нової української школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/>

[zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf](#).

9. Заболотний О. В. & Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д. *Модельна навчальна програма «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти*. 2023. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/896/89671/Ukrayinska_mova_7-9_klas_Zabolotnyy_ta_i.pdf.

10. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс : Посібник для студентів пед. університетів та інститутів / Кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2011. 366 с.